

Aan de gemeenteraad van Amsterdam,

Stadhuis
Postbus 202
1000 AE Amsterdam.

20 maart 2018

RAADSADRES: fietsen in de Amsterdamse Waterleidingduinen

Geachte raadsleden,

Wilt u zo vriendelijk wezen om het onderstaande heel even door te lezen?

Het handelt over het **fietsen voor mensen met een beperking, in de Amsterdamse Waterleidingduinen**.

In de commissievergadering FIN van 8 februari werd geopperd om de mogelijkheid die zij hebben om te fietsen over de **verharde** paden uit te breiden naar het fietsen over de **onverharde** paden.

Het laatste houdt echter een zeer negatieve ontwikkeling in en het scheidt een ongewenst precedent.

- De AWD heeft thans 35 km aan die verharde paden. In Nationaal Park Zuid-Kennemerland mag over een afstand van slechts 25 km gefietst worden! Algemeen gezien is NPZK toch hét alternatief voor de recreatiefietser.
- Uitbreiding van twee naar vijf dagen betekent extra fietsdrukke, in het wandelparadijs waar de AWD om bekend is.
- Door de zonering wandelen de meeste bezoekers niet ver van de ingangen. Rust en stilte heersen daardoor in de achterste duinen. Met de fiets ben je overal snel. De fiets doet de zonering hopeloos teniet, met gevolgen voor de natuur.
- Duizenden wandelaars zien hun wandelgebied in één klap verloren gaan. Zij moeten opzij springen voor een fietser. De fiets wordt daar op den duur een doodnormale verschijning. De algemene roep, om het fietsen voor iédereen mogelijk te maken, zal niet kunnen uitblijven.
- 14.406 Bezoekers spraken zich in een enorme petitie uit tégen het fietsen in de AWD. Zij willen het wandelprimaat voor eeuwig behouden.
- Al sedert 1979 stellen de beheersnota's het wandelen primair, het fietsen bleef verboden.
- Door nu overal het fietsen toe te laten gooit Amsterdam een unieke recreatiemogelijkheid weg. In de Nederlandse natuur is deze vorm van wandelrecreatie nergens meer op een dergelijk grote schaal te beleven.

→ **Wij willen u dan ook vragen de huidige regeling te continueren en geen veranderingen aan te brengen.**

Aanvullende informatie vindt u in de bijlage.

Voor de stichting Natuurbelang Amsterdamse Waterleidingduinen,

Hoogachtend,

H. Hobo, voorzitter

Bijlage bij raadsadres over het fietsen in de Amsterdamse Waterleidingduinen

Veel kilometers verhard pad

De Waterleidingduinen heeft een groot aantal kilometers verharde paden, dat wil zeggen deze zijn beklinderd. Het totaal aantal kilometers is circa 35 kilometer (opgave Waternet). Deze paden zijn goed verdeeld over het hele gebied met uitzondering van het zuiden.

Met 35 kilometer waar mensen met een beperking gebruik van kunnen maken heeft de Waterleidingduinen meer 'fietspaden' dan het nabijgelegen Nationaal Park Zuid-Kennemerland (NPZK) dat in totaal 25 kilometer aan fietspaden heeft. Omdat het NPZK 400 hectare groter is dan de AWD liggen er, omgerekend naar oppervlakte-eenheid, in de AWD proportioneel veel meer fietspaden dan in NPZK .

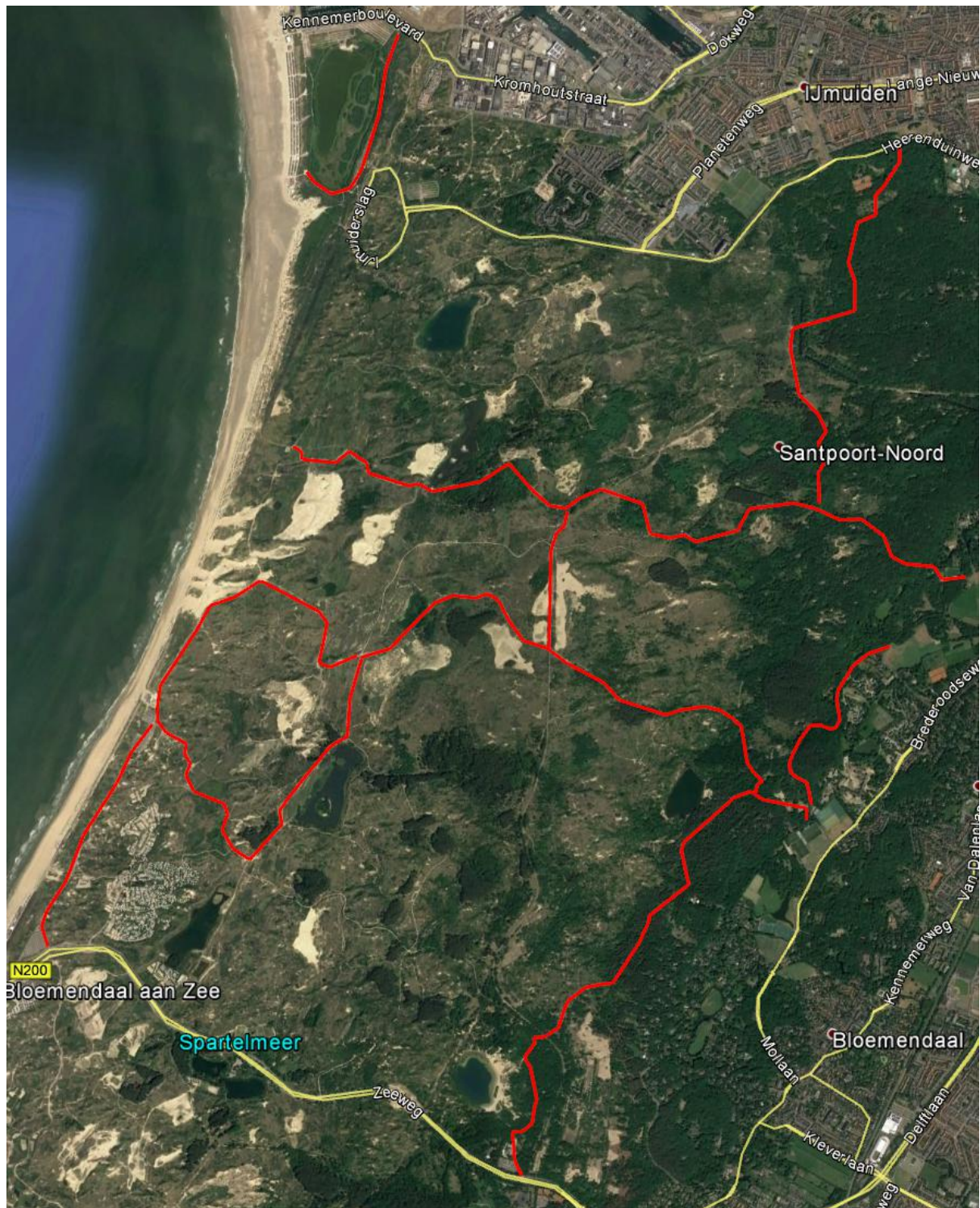
Ter verduidelijking een kaart van de situatie in de AWD, de verharde paden zijn rood. Het gaat in totaal om 35 kilometer verhard pad. De 10 km langs de zeezijde is daarbij nog niet meegerekend hoewel dat formeel deels wel in de AWD ligt. Groen geeft de grens aan van de Amsterdamse Waterleidingduinen. Het grote aantal kilometers verhard pad in de AWD en de goede spreiding ervan maakt uitbreiding voor het fietsen over de onverharde paden overbodig. Er zijn genoeg kilometers verhard pad om uren fijn te fietsen.

Samenvattend. Het is bepaald niet zo dat de huidige regeling in de Amsterdamse Waterleidingduinen voor mensen met een beperking als onvoldoende of inferieure oplossing moet worden gezien. Er zijn veel kilometers goed verhard pad aanwezig die ook nog goed verdeeld zijn over het gebied.

Amsterdamse Waterleidingduinen, verharde paden

Figuur 1 Nationaal Park Zuid-Kennemerland –fietspaden

Ter vergelijking is hierboven een kaart opgenomen van de situatie in het Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Hoewel in tegenstelling tot de AWD in de nationale parken het fietsen is toegestaan, en zodanig wordt gepromoot als integraal onderdeel van het aanbod in nationale parken, is toch het aantal kilometers fietspad in het NPZK aanzienlijk minder. Bovendien is het gebied waar helemaal geen fietspaden zijn in het zuiden van het NPZK groter dan enige ander soortgelijk gebiedsdeel in de AWD, wat zowel voor de natuur als de wandelende of struinende rustzoeker een pluspunt is. Zelfs in

nationale parken waar recreatie de boventoon voert worden fietsen niet zomaar op alle paden toegestaan. Het toestaan van fietsers óók op de onverharde paden, zal steeds gepaard gaan met conflicten tussen de wandelaars, die in de veronderstelling verkeren dat zij het traditionele voorrecht hebben om hier ongestoord te wandelen, en de nieuwe fietsers.

Effecten op de natuur, zonering.

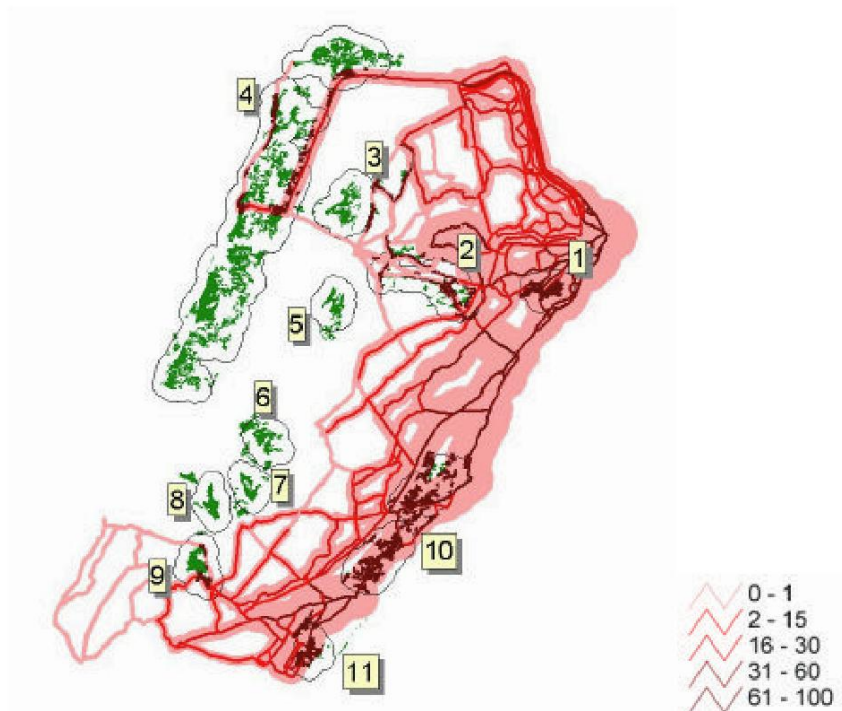
De mix van recreatie en natuurontwikkeling wordt vormgegeven door de z.g. zoneringsgedachte. De meeste wandelpaden liggen dicht bij de ingangen en daar is het dan ook druk. Verder het gebied in is het vaak om die reden rustiger zodat de natuur daar volop kansen krijgt. Veel vogels zijn erg verstoringsgevoelig en het is belangrijk dat er zones zijn waar weinig bezoekers komen. Dat is d.m.v. de zonering op een natuurlijke wijze geregeld, zonder dwang of regels maar juist door het aanbieden van leuke en interessante wandelroutes.

Fietsen in de AWD op onverharde paden, al is het maar een kleine groep, verstoort de zonering. Paden die voorheen rustig waren met af en toe een wandelaar door de week heen krijgen nu regelmatig bezoek van fietsers. Verstoring van vogels, soms op honderden meters afstand, leidt al tot een lager broedsucces. Onderstaande kaart laat de drukte zien op de wandelpaden. Duidelijk is te zien dat het oostelijk deel bij de ingangen het drukste is. Aan de westzijde, links, is amper recreatiebezoek. Fietsen op alle onverharde paden zal die paden veel drukker maken.

Zelfs in nationale parken waar recreatie de boventoon voert worden fietsen niet zomaar op alle paden toegestaan.

Het is zelfs de vraag of het fietsen op de verharde paden al geen negatief effect heeft op de zonering en de natuurontwikkeling en vooral op de verstoring van vogels.

Af en toe een fietser zal geen probleem zijn maar de stormachtige ontwikkeling op het gebied van e-bikes is wel zorgwekkend. Fietsers op een e-bike hebben een veel grotere actieradius en het is om die reden te voorzien dat ze een groter deel van de AWD doorkruisen. De paden waar gefietst mag worden zullen dus drukker worden omdat de fietsers op één dag meer kilometers 'doen' dan voorheen. Bovendien kunnen fietsers met een e-bike van grotere afstand de AWD bezoeken. Het valt dus te voorzien dat er meer aanvragen komen van andere, verder weg gelegen gemeenten.

Figuur 4.3 Voorspelde recreatiedruk vanuit de verschillende paden voor de 11 populaties in het scenario 'zonering'. In de figuur wordt aangegeven hoeveel groepen recreanten op de normale er over de verschillende paden gaan en wordt het beïnvloede gebied voor een 'open duinvogel' vanuit deze paden aangegeven. Het beïnvloede deel van de verschillende populaties is met donkerrood en het ongestoorde deel is met donkergroen weergegeven

Bron; Recreatie en biodiversiteit in balans; een ruimtelijke benadering. Dr. C.C. Vos, Prof.dr. P.F.M. Opdam en drs. R. Pouwels, ALTEERRA.

Fietsen op alle dagen van de week

Er is oorspronkelijk gekozen voor een model waarbij mensen met een beperking 2 dagen per week mogen fietsen met een keus uit 5 dagen. Dit heeft jarenlang goed gewerkt. Hierdoor is het ook op de populaire dagen beheersbaar qua drukte.

Uitbreiding van 2 dagen naar 5 dagen of meer is daarom naar onze mening af te raden.

➔ **Wij vragen de raadsleden dan ook hiervan af te zien.**

Het hek is van de dam, ofwel de precedentwerking

Fietsers op alle onverharde paden zal een precedentwerking hebben. Het is nu zo dat enkel direct omwonenden een vergunning kunnen aanvragen. Het is niet ondenkbaar dat er ook aanvragen zullen komen uit gemeenten die veel verder weg liggen, zelfs uit het hele land. Zeker omdat fietsers met een e-bike uit verder liggende gemeenten nu ook veel makkelijker de AWD kunnen bereiken. Dit zou tot een grote werkdruk op Waternet kunnen leiden. Wat vervolgens weer aanleiding kan zijn om het hele gebied maar open te stellen voor fietsers.

Het toelaten van fietsers op de voetpaden zal op den duur ook onder wandelaars de vraag naar een

fietsvergunning doen oproepen. Zij worden immers steeds weer geconfronteerd met de fiets-uitzonderingen. En waarom zij wel en wij niet? De gewenning aan fietsers op de voetpaden -waar voorheen alleen gewandeld mocht worden- zal een funeste uitwerking hebben op de historisch gegroeide status van 'wandelpriemaat', waarom het duingebied zo bekend is geworden. Die status verdwijnt onherroepelijk met het toelaten van fietsers op het onverharde deel.

Om die reden wil Stichting Natuurbelang benadrukken zeer terughoudend te zijn met het uitgeven van vergunningen, en daarentegen duidelijke kaders te stellen, en geen fietsers toe te laten op de onverharde wegen en paden.

Wet gelijke behandeling

De wet stelt dat er voor mensen met een beperking geen beperkingen moeten worden opgelegd om een gebouw of gebied te betreden. In het geval van de AWD gaat het dus om toegang tot een wandelgebied. De toegangen moeten voldoende (rolstoel)vriendelijk zijn. Rasters bij de ingangen moeten dusdanig zijn dat de wielen van een rolstoel, scootmobiel of rollator er overheen kunnen. De wet stelt niet dat een beheerder alternatieve vervoersmogelijkheden moet aanbieden. Amsterdam treedt als eigenaar van de AWD zeer fatsoenlijk op door mensen met een beperking positief te discrimineren en ze al fietsend het gebied te laten verkennen en van de natuur te laten genieten. Dat dan enkel de verharde paden toegankelijk zijn is geen beperking maar juist een teken dat Amsterdam er veel aan gelegen was om een volwaardig alternatief aan te bieden. Het is een grote uitzondering op het geldende beleid wat al meer dan 100 jaar in de AWD geldt, namelijk alleen wandelen.

Langs de vele verharde paden zijn veel rustige mooie plekken waar uitgerust kan worden en van de natuur kan worden genoten. De verharde paden bieden meer dan voldoende mogelijkheden daarvoor.

Wettelijke beperkingen snelheid

Het fietsen op voetpaden binnen en buiten de bebouwde kom is volgens het Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens 1990 (RVV 1990) alleen toegestaan als het voertuigen voor gehandicapten betreft en bovendien mogen die maximaal 6 km/uur rijden. Dus voetstaps (art. 21, RVV).

Het ontsluiten van de onverharde wegen van de AWD is dus alleen mogelijk voor mensen met een beperking die officieel staan geregistreerd als gehandicapt, en dat zal niet altijd het geval zijn. Daarnaast geldt een eis van maximaal 6 km/uur.

Waarschijnlijk heeft de wetgever met snelheidsbeperking willen aangeven dat wandelpaden bij uitzondering in het uiterste geval door gehandicapten gebruikt kunnen worden mogen maar het wandelkarakter is leidend bij het gebruik.

Artikel 21

Buiten de bebouwde kom gelden de volgende maximumsnelheden:

- a. voor motorvoertuigen op autosnelwegen 130 km per uur, op autowegen 100 km per uur en op andere wegen 80 km per uur;
- b. voor bromfietsen en gehandicaptenvoertuigen, uitgerust met een motor: o 1. op het fiets/bromfietspad 40 km per uur;

- o 2. op de rijbaan 45 km per uur;
- o 3. op het fietspad, voor de hier bedoelde gehandicaptenvoertuigen, 40 km per uur;

• c. voor gehandicaptenvoertuigen, uitgerust met een motor, en snorfietsen als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel e, subonderdeel d, van de wet op het trottoir of het voetpad 6 km per uur.

Naast de eis van 6 km/uur, die de wandelpaden op zichzelf beschouwt eigenlijk al uitsluiten als fietspad, is er de Wet Natuurbescherming die in de weg zal staan bij het omvormen van wandelpaden tot fietspad. Het veranderen van de status en gebruik van een pad moet worden getoetst aan de Wet Natuurbescherming. Gezien het grote aantal kilometers zal dit een kostbaar en omvangrijk project worden. Het aantal kilometers onverhard pad is vele malen meer dan de verharde paden (opgave Waternet). Het gaat waarschijnlijk om 70 tot 100 km pad. Voor al die paden zal een Natuurtoets moeten worden gemaakt waarbij de schade aan het gebied nauwgezet moet worden beschreven.

Mening van de bezoekers

Enkele jaren geleden was er sprake van de aanleg van een fietspad door de Waterleidingduinen. Hiertegen kwamen zeer veel bezoekers in verzet. Bij de ingangen werden liefst 14.406 handtekeningen opgehaald. Men ondertekende de tekst:

Ondergetekende geeft hiermee te kennen tegen het aanleggen van fietspaden door de "Duinen bij Vogelenzang" -Beschermd Natuurmonument 167, volgens de Natuurbeschermingswet- te zijn. Ondergetekende geeft hiermee te kennen tegen de komst van fietsers, racefietsers, mountainbikers en skaters in de Amsterdamse Waterleiding- duinen en het Naaldenveld te zijn. Laat de Amsterdamse Waterleidingduinen, het grootste wandelgebied van Nederland, de komende 99 jaar rustig en zonder fietspad zijn!

Uiteindelijk besliste de rechter dat niet uitgesloten kon worden dat er schade zou optreden aan beschermde habitats zoals Grijs duin en Duinbos. Bovendien zou de beschermde Zandhagedis door de aanleg van het fietspad worden gedood wat significante effecten op de instandhouding tot gevolg zou hebben.

Natuur in de Waterleidingduinen

De Waterleidingduinen zijn een beschermd Natura 2000-gebied en mede door de gevoeligheid van de waterwinning voor verstoring is er in de loop van de jaren een uniek gebied ontstaan waar veel dieren met een beschermde status voorkomen.

Een overzicht van de rijke natuur in de Waterleidingduinen;

- 50 procent van de Nederlandse flora aan vaatplanten en paddenstoelen komt in de AWD voor. Totaal zijn er 970 soorten gevonden.
- 264 soorten paddenstoelen hebben een bedreigde, Rode Lijst-status.
- 75 stuks hogere planten van de Rode lijstsoorten komen in de AWD voor. (14% van het totale aantal Rode Lijstsoorten). 27 daarvan zijn zeldzaam tot zeer zeldzame soorten.
- 8 korstmossen en 16 bladmossen met een Rode Lijst-status.
- De AWD zijn tevens een leefgebied voor veel diersoorten: amfibieën en reptielen, vogels, zoogdieren, dagvlinders, libellen, loopkevers. De AWD herbergen diverse zeldzame en/of bedreigde

diersoorten

- Er broeden 40 vogelsoorten met een Rode Lijst-status, bijvoorbeeld Paapje en Roodborsttapuit. Op dit moment is de Havik populatie met 11 broedparen een van de dichtste van Europa.
- De AWD zijn met 33 soorten libellen een van de rijkste duingebieden van Nederland. De Glassnijder is een bijzondere libellensoort die in de AWD voorkomt.
- Het gebied heeft ook een hoge dagvlinderdiversiteit met 29 soorten. Bijzondere voorkomende soorten zijn Aardbeivlinder en Duinparelmoervlinder.
- Zeven zoogdiersoorten hebben een Rode Lijst-status; Damhert, vlermuizen en Waterspitsmuis. De AWD en de directe omgeving vormen in de zomer een van de belangrijkste gebieden in Nederland voor de Watervleermuis. In de AWD komen negen muizensoorten voor. Bosmuis en Rosse Woelmuis zijn het meest talrijk; de zeldzame Waterspitsmuis is een kwetsbare Rode Lijst-soort. Een recente vondst is de Aardmuis.
- Maar niet alleen voor de vaste bewoners zijn de AWD belangrijk. In het voor- en najaar verplaatsen zich vele duizenden trekvogels langs de kust en over de duinen naar hun broed- en overwintering gebieden.

Het wandelprimaat van de Waterleidingduinen kent een lange traditie

Al bijna vier decennia! Zo lang stellen de beheersnota's het wandelen in de Amsterdamse Waterleidingduinen centraal. Fietsen blijft nadrukkelijk verboden. Op die manier is een vaste traditie ontstaan om de rust en ruimte in de duinen te waarborgen. De AWD is Nederlands grootste natuurgebied zónder infrastructuur van fietspaden, zelfs op de Veluwe bestaat het niet zo uitgestrekt.

Passages uit die beheersnota's:

1. *Beheerplan AWD 1979:*

Vermeldt als doelstelling voor het recreatiebeleid:

"Het openstellen voor wandelaars en in beperkte mate voor ruiters op daarvoor bestemde ruiterspaden. Motorvoertuigen, (brom)fietsers en honden worden niet toegelaten."

Uitgangspunten:

- " 1. behoud van de eenheid van het gebied.*
- 2. behoud van het karakter van rust- en stiltegebied.*
- 3. beperking van de recreatiedruk tot maximaal het huidige niveau.*
- 4. bescherming van de vegetatie en fauna door zonerings.*"

2. *Nota Natuurbeheer Amsterdamse Waterleidingduinen 1990-2000:*

"De AWD wordt in noord-zuidelijke richting doorkruist door een fietspad dat onderdeel is van een doorlopende fietsroute langs de Hollandse kust. Voorts wordt het Boogkanaal ten noorden van de AWD doorkruist door een fietsverbinding oost-west en ligt er een fietsverbinding oost-west aan de zuidgrens van de AWD.

Verdere ontsluiting van de AWD met fietspaden zoals voorgesteld in diverse nota's van provincie en gewest, wordt niet voorgestaan. Sinds de tijd dat de AWD is opengesteld voor recreanten is er een systeem van toegangen en wandelpaden ontstaan waarbij een afdoende zonerings van de recreatiedruk op het gebied is gewaarborgd.

Aanleg van fietspaden ten behoeve van de recreatie in oost-westrichting zal deze zonering volledig verstoren en het totale aantal bezoekers zal fors toenemen. (Van andere gebieden is bekend dat tot 60 % van de bezoekers fietser is.)

De voor de wandelaar wezenlijke aspecten natuur, rust en ruimte zullen daardoor worden aangetast. Fietspaden aan de binnenduinrand doorkruisen juist die gebieden die door de wandelende recreant het meest worden bezocht. Een noodzakelijk ruimtelijke scheiding van fiets- en wandelpaden zal nieuwe tracés behoeven, waardoor kwetsbare vegetaties en uit cultuurhistorisch oogpunt waardevolle landschapselementen worden doorkruist (de in de nota gestelde hoofdfunctie natuur wordt geweld aangedaan), het landschap verder versnipperd raakt en dit sneller als 'vol en druk' wordt beleefd."

3. Struinen in de toekomst, Beheer visie voor de Amsterdamse Waterleidingduinen 2001-2010:

"Doordat er niet gefietst mag worden in de AWD bestaat er een natuurlijke zonering in het gebied. De meeste bezoekers blijven in de nabijheid van de ingangen, terwijl het in het midden van het gebied rustiger is. Ruimte en rust kunnen alleen worden gewaarborgd dankzij het feit dat er niet gefietst mag worden. Fietsend worden de AWD verkleind tot een gebied dat in één uur tijds doorkruist kan worden, terwijl de AWD wandelend een natuurgebied vormen dat groot genoeg is voor een tocht van een hele dag."

[...] "De AWD blijven een uniek duingebied, waar men op ontdekkingsreis dwars door het gebied kan verdwalen."

4. Beheervisie Amsterdamse Waterleidingduinen 2011-2022:

De duinen hebben een grote aantrekkingskracht omdat ze een exclusief wandelgebied zijn waar niet gefietst mag worden. Dit gegeven koesteren we. Ook in de toekomst zij er geen fietspaden dwars door het gebied gepland. [...] Uitgestrektheid, rust, natuur. Urenlang dwalen buiten de paden en nauwelijks iemand tegenkomen; dat is de grote aantrekkingskracht van dit gebied.

Marijke Vos (GroenLinks), ex- wethouder Groen en Openbare ruimte, schreef in 2009 de nota "Amsterdam: groene wereldstad; visie en voorstellen vanuit de portefeuille Groen ten behoeve van de Structuurvisie 2010-2030". Een citaat:

"De Amsterdamse Waterleidingduinen zijn uniek in de Randstad, omdat ze alleen toegankelijk zijn voor wandelaars en omdat er in het gebied zelf verder geen voorzieningen zijn. Dit geeft de recreatie in deze duinen het karakter van een zoektocht door echte, wilde natuur en het zorgt ervoor dat de biodiversiteit in het gebied op een hoog niveau staat. Dit karakter van de Waterleidingduinen moet gehandhaafd blijven. Het toestaan van fietsen of het toevoegen van horeca- of speelvoorzieningen in het gebied zou het unieke karakter aantasten en dient achterwege gelaten te worden."

Tot slot

Laten we niet vergeten dat Amsterdam met de Waterleidingduinen een uniek gebied in handen heeft. Gedurende vele decennia heeft de gemeente volhard in het fietsverbod. Daardoor is voor

Nederland een werkelijk uniek gebied ontstaan. Het enige grote natuurgebied wat niet volgelegd is met fietspaden. Het recreëren in een dergelijk gebied en de ervaring die dat geeft kan eigenlijk nergens meer in Nederland ervaren worden. Voor de raadsleden die het gebied niet kennen: zeker als u kinderen heeft, of wellicht al kleinkinderen, ga er eens heen en ervaar de relatieve rust en het heerlijke gevoel dat de kinderen naar links en naar rechts van het pad af kunnen dwalen, waarbij er geen enkel gevaar is en de ouders ook tot rust kunnen komen. Een ontspannen dagje!

Voor de stichting Natuurbelang Amsterdamse Waterleidingduinen,

hoogachtend,

voorzitter

E: info@natuurbelagnederland.nl

F: www.facebook.com/natuurbelang

W: www.natuurbelagnederland.nl